

SUOMEN MERIHISTORIALLINEN YHDISTYS
Sjöhistoriska Föreningen i Finland ry

JÄSENTIEDOTE 3 – 2018

Suomalaiset merimiehet maailman merillä ja satamissa - Merihistoriaa Tieteen päivillä 11.1.2019

Yhdistys osallistuu järjestäjänä Tieteen päiville, jotka pidetään Helsingissä 9.-13.1.2019 teemalla Rohkeus. Sessiomme ”Suomalaiset merimiehet maailman merillä ja satamissa” on perjantaina 11.1. klo 10.00-11.45 Helsingin yliopiston Päärakennuksen luentosalissa 5.

Puheenjohtaja: filosofian tohtori Kirsi Keravuori (Suomen merihistoriallinen yhdistys).

Dosentti Erja Kettunen-Matilainen (Turun yliopiston kaupakorkeakoulu): Suomalaiset 1700-luvun Ruotsin Itä-Intian kauppakompanian purjehduksilla.

Tutkijatohtori Laika Nevalainen (European University Institute): Suomalaisten merimiesten suhde kotiin ja arjen käytännöt.

Professori Louis Clerc (Turun yliopisto): Hyvät ja pahat merimiehet Suomen Pariisin-pääkonsuliviraston valokeilassa.

Sessio esittelee keväällä 2019 ilmestyvän Merimiesten siirtolaisuus – historia ja nykypäivä -teoksen (Siirtolaisuusinstituutti) artikkelien pohjalta suomalaisten merimiesten elämää 1700-luvulta nykypäivään. Merimiesammattissa välttämätöntä on ollut rohkeus lähteä, oli lähdön taustalla sitten talou- ➔

dellinen pakko, toive paremmasta elämästä tai seikkailunhalu. Merimiesten liikkuvuus, heidän asemansa siirtolaisuuden pioneeriryhmänä sekä pitkät laivamatkat siirtotyöläisyyden muotona ovat nousseet tutkijoiden kiinnostuksen kohteeksi ympäri maailmaa.

Ensimmäinen esitelmä valottaa suomalaisten merenkulkijoiden elämää Ruotsin Itä-Intian kauppakomppanian aluksilla, mikä on aikaisemmin jäänyt tutkimuksen katveeseen. Nämä alukset purjehtivat 1700-luvulla Kiinan Kantoniin ostamaan teetä, posliinia ja silkkiä. Toinen esitelmä perustuu European University Institutessa vastavalmistuneeseen väitöskirjaan, joka käsittelee suomalaisten merimiesten arkea laivoilla. Yleensä on tapana kertoa vain merimiesten seikkailuista, mutta muistitietokeruissa he itse kertovat myös kodin tunteen rakentamisesta ahtaissa laivoissa ja satamien merimieskodeissa. Kolmannessa esitelmässä kuullaan, mitä suomalaisten merimiesten elämä ranskalaisissa satamissa näytti viranomaisten silmin 1920–1970-luvuilla. Suomen Pariisin-konsulaatissa heidät nähtiin ongelmallisena mutta kansantaloudelle välttämättöminä työntekijöinä – suurina lapsina, joita piti valvoa ja rangaista.

Sessio ja Tieteen päivien koko ohjelma:

<http://www.tieteenpaivat.fi/fi/ohjelma-2019/perjantai-11-11/suomalaiset-merimiehet-maailman-merill%C3%A4-ja-satamissa>

Kutsu syyskokoukseen – Kallelse till höstmöte

Suomen merihistoriallisen yhdistyksen syyskokous pidetään 3.12.2018 klo 17 alkaen Tieteiden talolla salissa 505 (osoite Kirkkokatu 6, Helsinki). Kokouksen jälkeen professori emeritus Yrjö Kaukiainen kertoo syksyllä julkaistusta uutuusteoksestaan Aarrelaivat ja harhatulet - Turunmaan ulkosaaristo 1700-luvulla (SKS, 2018).

Föreningen håller sitt stadgeenliga höstmöte den 3.12.2018 klockan 17:00 på Vetenskapernas hus (Kyrkogatan 6, Kronohagen), i sal 505. Efter mötet berättar professor emeritus Yrjö Kaukiainen om sin nya forskning Aarrelaivat ja harhatulet – Turunmaan ulkosaaristo 1700-luvulla (SKS, 2018).

Syyskokouksen asialista

Aika: Maanantai 03.12.2018 klo 17

Paikka: Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, sali 505, Helsinki

1. Avaus
2. Kokouksen puheenjohtajan ja sihteerin valinta
3. Pöytäkirjantarkistajien ja ääntenlaskijoiden valinta
4. Laillisuus ja päätösvaltaisuus
5. Työjärjestyksen hyväksyminen
6. Vahvistetaan yhdistyksen jäsenmaksut vuodelle 2019
7. Vahvistetaan toimintasuunnitelma vuodelle 2019
8. Vahvistetaan yhdistyksen talousarvio vuodelle 2019

9. Päätetään hallituksen jäsenten lukumäärästä
10. Valitaan yhdistyksen hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä jäsenet
11. Valitaan toiminnantarkastaja ja varatoiminnantarkastaja
12. Muut mahdollisesti esille tulevat keskusteluasiat
13. Kokouksen päätös

Väitös merihistoriasta

Yhdistyksen entinen sihteeri ja tiedottaja FM Aaro Sahari väittelee 15.12.2018 kello 10 Helsingin yliopiston humanistisessa tiedekunnassa aiheesta *Valtio ja suurteollisuuden synty - Laivanrakennusteollisuuden kehittyminen yhteiskunnallisissa teknopoliittisissa järjestelmissä Suomessa 1918-1954*. Väitöstilaisuus järjestetään osoitteessa Päärakennus, sali 10, Fabianinkatu 33. Vastaväittäjänä on professori Jari Eloranta, Helsingin yliopisto, ja kustoksena on professori Niklas Jensen-Eriksen. Väitöskirja on ladattavissa osoitteesta: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/257506>

Merihistorian päivät Turussa 22.–24.3.2019.

Merihistorian päivät pidetään maaliskuussa Turussa Forum Marinumissa teemalla Merenkulun riskit ja resurssit. Järjestäjinä ovat Suomen merihistoriallisen yhdistys, Suomen meriarkeologinen seura ja Forum Marinum. Seminaarin ohjelma julkaistaan vuodenvaihteessa, mutta päivät kannattaa merkitä kalenteriin jo nyt. Luvassa on mm. retki Turun Veneveistämön vanhoissa tiloissa toimivalle Ruissalon telakalle, jossa parhaillaan kunnostetaan Suomen vanhinta museoalusta, purjelaiva Sigynä. Turussa tavataan!

Yhdistyksen uudet verkkosivut avattu!

Yhdistyksen uudet verkkosivut on avattu! Päivitetty sivusto tarjoaa nykyaikaisen ja monipuolisen alustan yhdistyksen toiminnan esittelylle ja tiedottamiselle. Uudistuksen myötä kotisivujen vanha pitkä osoite on lyhennetty muotoon www.smhy.fi. Ei silti huolta, myös vanha kotiosoite vie toistaiseksi perille uudelle sivulle. Sivuston päivitys toteutettiin Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäseneuroilleen tarjoaman palvelun kautta. Uudistuksen jälkeen verkkosivuja on mahdollista käyttää myös mobiililaitteilla. Tekijöiden kevätkiireistä ja lomakaudesta johtuen sivuston avaaminen venyi aiemmin ilmoitetusta loppusyksyyn, mutta kevätkouksessa saatiin jo maistiaisia tulevasta. Pahoittelemme odotusta. Tervetuloa tutustumaan uuteen kotisivuun! Palautetta sivuista voi välittää hallitukselle vaikkapa uudella palautelomakkeella: <https://www.smhy.fi/palaute>

Nautica Fennica tulee taas – osoitetiedot ajan tasalla?

Loppuvuodesta ilmestyvä Nautica Fennica 2018-2019 toimitetaan jälleen jäsenetuna jäsenmaksunsa säännöllisesti maksaneille. Vuosikirja postitetaan yhdistyksen jäsenrekisterissä olevana osoitteeseen. Jos annettu postiosoite on lähivuosien aikana muuttunut, pyydämme varmuuden vuoksi ilmoittamaan voimassa olevan osoitteen yhdistyksen jäsen sihteeri Johanna Aartomaalle: sähköpostiosoite: jaesenet@smhy.fi ja puh. 050 552 8859.

Kadonnut Ruotsinsalmi – Kansainvälistä yhteistyötä Ruotsinsalmen vedenalaisesta kulttuuriperinnöstä

Suomen merimuseo on käynnistänyt Alfred Kordelinin säätiön rahoituksella hankkeen liittyen 1700-luvun lopussa Kotkan edustalla käytyihin meritaisteluihin. *Kadonnut Ruotsinsalmi – moniääninen historiantulkinta ja innovatiiviset digitaaliset aineistot vedenalaisesta kulttuuriperinnöstä rajat ylittävänä yhteistyönä* nimellä kulkeva hanke on toteutuksessa vuosina 2018–2019. Lyhyesti ja ytimekkäästi Kadonnut Ruotsinsalmi –hanke liittyy Merikeskus Vellamossa Kotkassa vuonna 2020 avautuvaan Ruotsinsalmi-näyttelykokonaisuuteen, jonka aiheena taisteluiden lisäksi on paikalle rakennettu linnoitusyhdyiskunta.

Osana Kustaa III:n sotaa vuosina 1789 ja 1790 käydyt Ruotsinsalmen taistelut ovat Suomen, Ruotsin ja Venäjän yhteistä historiaa ja hankkeen tavoitteena on edistää erimaissa olevien museoiden ja tutkijoiden yhteistyötä sekä vuoropuhelua. Arkisto- ja kokoelmatutkimuksella syvennetään ymmärrystä Ruotsinsalmen tapahtumista ja niiden merkityksestä. Lisää tietoa hankkeen etenemisestä jaetaan blogissa Svensksund 1790 – Beneath the Red Waves, joka löytyy osoitteesta www.svensksund1790.fi

Merihistoriallisia näyttelyitä

Merikeskus Vellamo (Tornatorintie 99, Kotka)

Sex and the Sea avoinna 20.1.2019 asti

”Jos joku poistu näyttelystä ajatellen viettäneensä hauskan ja mukavan päivän museossa, olemme epäonnistuneet”. Taiteilija Saskia Boddeken ja elokuvaohjaaja Peter Greenawayn koostama *Sex and the Sea* käsittelee merimiesten yksinäisyyttä ja erotiikkaa. Esitystapa saattaa kävijät pohtimaan myös omia ➔

normejaan seksuaalisuudesta ja sen toteuttamisesta.

Menetettyt majakat avoinna 20.1.2019 asti

Majakat ja loistot ovat osa rakennus- ja kulttuurihistoriaa, merenkulun historiaa ja meriturvallisuutta. Moni suomalaismajakka on menetetty – tavalla tai toisella. Osasta jäi jäljelle vain kasa kiviä, osa on yhä olemassa. Näyttely esittelee kertomusten ja valokuvien avulla majakoita, jotka Suomi on sotien tai rauhansopimusten seurauksena menettänyt.

Forum Marinum (Linnankatu 72, Turku)

Tuonnin turvaajat, viennin vartijat – Merivoimat yhteiskunnan turvana 100 vuotta

Puolustusvoimien 100-vuotisjuhlavuosi näkyy merivoimien aselajimuseona toimivassa Forum Marinumissa. Merivoimien satavuotista historiaa juhlistetaan 1.6. avautuvassa näyttelyssä, jonka teemana on kauppamerenkulun suojaaminen. Lisäksi näyttelyssä avataan merellisen huoltovarmuuden merkitystä itsenäisen Suomen historiassa vuodesta 1918 nykypäiviin.

Merihistoriallisia julkaisuja

Erkki Lauho: Valtameret raakapurjein - merikapteenin matkat seitsemällä merellä. (John Nurmisen säätö, 2018)

Erkki Lauhon esikoisteos perustuu lahtelaisen Yrjö Niemisen merielämän aikaiseen jäämistöön ja tämän perheen kirjeenvaihtoon vuosilta 1927 – 1969. Kirjeiden lämmin ja tuttavallinen sävy päästää lukijan osaksi ajankuvaa sekä merimiehen ja hänen läheistensä ikävää. Kirja kertoo nuoren miehen matkasta maailman merillä sekä kasvusta merioppilaasta merikapteeniksi aikana, jolloin purjelaivat vaihtuivat valtamerihöyryiksi. Kirjeiden lisäksi teos sisältää ainutlaatuisia valokuvia. ➔

Rauli Virtanen: Riosta Rotterdamiin - suomalaisten merimiesten satamareissuja. (John Nurmisen säätio, 2018)

”Merimiehet olivat 1800- ja 1900-luvuilla kirjeineen, tarinoineen ja tuliaisineen meidän ulkomaankirjeenvaihtajien edeltäjinä avartamassa suomalaisten maailmankuvaa”. Toimittaja Rauli Virtasen uutuusteos käsittelee suomalaisten merenkävijöiden edesottamuksia ja heidän saamaansa vastaanottoa maailman satamissa. Suomesta oli 1800 -luvulla kehittynyt merenkulun pieni suurvalta ja suomalainen merimies oli tuttu näky niin Hullissa kuin Honolulussa. Teos avaa lukijalle monenlaisia tarinoita merille karanneista ja raharuhtinaiksi päätyneistä pojista, nääntyneistä merimiehistä sotavankeina, haitten kanssa kamppaileista selviytyjistä sekä hirttotuomioista. Haastatteluihin pohjautuva kirja on värikästä luettavaa.

Yrjö Kaukiainen: Aarrelaivat ja harhatulet - Turunmaan saaristo 1700-luvulla. (SKS, 2018)

Aarrelaivat ja harhatulet vie lukijan 1700-luvun Turunmaan saaristoon, rannikkorosvojen ja aarrelaivojen aikaan. Purjelaivojen haaksirikkoja sattui usein, mutta laivojen lasti onnistuttiin monesti pelastamaan paikallisen rannikkoväestön avulla. Perimätiedon mukaan kaikki eivät tyytyneet pelkkin pelastustoimiin: saaristolaiset harjoittivat yleisesti hylkyjen ryöstelyä ja heidän väitetään houkutelleen tahallaan laivoja karikoille polttamalla Utön majakkaa jäljitteleviä harhatulia. Tarinat merimiesten murhista ja hylkyryöstöillä rikastuneista rannikon asukkaista jäivät elämään sitkeästi paikallisissa kertomuksissa.

